

intensiu, per un cap o altre, com el de ferotgia o violència (de veu, de deglució etc.): «lo cimeral de l'arbre per abastar, s'hi atança, / quan llest descaragola's lleig drac d'ulls flamejants, / y, en roda la gran cua brandant, com una llança, / tantost ab *gorja* y urpes li cossa abdues mans», *Atl.* (88); «les ombres --- se vaten remoure, somogudes per un mateix envit de generosa commiseració: les *gorges*, ronques de tant callar, vaten maleir l'implacable martiri: —Apara't! Mira que 's crema, pobra bèstia!», Coromines (*Presons Imag.* x, 93); «sos crits y riallades semblaven sortí'ls-hi per forsa de la *gorja*», MrnVayreda (*Puny.* i, 39); eiv. «*gorja*: garganta, faringe» (PzCabr.).

Després, però amb extensió força més parcial, hi ha diverses accepcions translàtiques i locals. Molt arrelada ja la valenciana: *estar de gorja*, *són gent de gorja* ('de barrila, de brogidora alegria'): «*gorcha*: gorja, alegria», Lamarca (*Dicc. Val.-Cast.*); «*estar de gorja*: alegria» a la Plana (Borràs i Jarque, *BSCC* xv, 247); «les coples de Calaiños, / com d'Ambròs la carabina, / no més són per a fer riure / a gent de *gòrja* y borina», MGadea (*T. del Xè* i, 56). En canvi, a l'extrem Nord «golosia, desig»: «el rector, molt anomenat per la *gorja* del bon beure i el bon menjar, no es tenia de content», Ant. Cayrol (JPCerdà, *Cont.*, 74). A la costa del Marèsme els pescadors l'usen parlant dels grossos ormeigs, en un sentit anèleg al de les *goles*, o sigui la corona de suros més atapeïda que hi ha, a la vorera d'una xarxa, perquè aquell sector suri més arran d'aigua: aquestes *goles* es reforçaven encara amb les *gòrzes*, dues peces més grosses de suro, prop de les *goles* (si bé el 1936 ja començaven a substituir-les per «*bombilles*=boles de vidre», Sant Pol, 1936; *BDC* xiv, 32).

DERIV.: *Gorjada*, ja en l' *Atl.* de 1867: «y badant-se en amplíssim, udolador, volcà, / fosc sepulcre de terra los mostra en ses entranyes, / que a tots, d'una *gorjada*, flamejant, los tragà» (ix, 46d), no en la versió plena, però en aquesta el posa en un altre cant: «li carregà fexuga l'Omnipotent l'esquerra, / y 'l mar, d'una *gorjada*, cadavre l'engolí» (i, 12b). *Gorjal* [1386; *AlcM*; *DBal.*]. *Gorjolim*. *Gorjut* [1803, Belv. «glotó»], mot muntanyenc del Princ. «Cançó 'n vull cantar --- / dels gats de Codina, / que són tan *gorjuts*, / tan *gorjuts* ne són / més no'n poden ser, / que n'han fetes més / que cap Sarraller / --- / n'hi havien tres que's llepaven l'olla / ---», cançó recollida a Talarn (Vicenç Bosch, *BCEC*, 1901, 220); «l'hauria de matar i no ho faré: perquè és un gat *gurzút* però ratador», Vidrà (1953); Amades (*BDC* xix, 150). *Gorgejar*; *gorgeig*. *Gorgera* [fi S. XIII, Llull etc.]; *gorgerí*; *gorgerina*. *Gorgeria*. *Gorgil*.

Deriv. verbals. *Engorjar-se* [1803, Belvitges] «viarany y corriols, rostos y marges... tot anava fugint, emboyrant-se, fonent-se, *engorjat* tot d'una per la nivelladora fosca», «¿No t'ho podies aguantar fins a cal Tano? —afegí, encarrant-se ab lo vaylet, y *engorjant-li* la munyeca, que ensopegà sobre la muda», Pons Mass. (*Trescant p. l. S.*, 7, 19); *engorjat* m. 'escanyall, congost molt profund entre penyes', mot més usual encara que *gorja*, de sentit no ben igual, i aquest més familiar

al català central; *engorjament*; *desengorjar*. *Esgorjar-se*; *esgorjada*.

CPR.: *Gorjablanc* [manca en els diccs., fins *DOrt.*, Vogel, *DAG.*, si bé crec recordar-lo de Verdager i de les guies d'Osona i Torras; 1907, Serradell, *Sota Terra Club M. Tssa.*]; *gorzablànçs* Vallgorguina, 1931 [-*žzbl.*, pl.]; Espinelles, 1935; la Selva de Dalt, 1964 [*gorzablànçs*]: salvatgina indígena en tots aquests llocs i de pell estimada. «Ès el capvespre, dalt de les muntanyes, / --- / on el forràs a la milana aquissa, / i el *gorjablanc* sap atrapar, garneu, / entre greülls i molsa arrapadissa, / el gratapalles que no el sent ni el veu», Sagarra (*Comte Arnau*, 213). Potser d'això ve el nom de la serra de *Gorrablanc*, entre el Puigmal i la collada de Toses, que els cerdans diuen *gòrublànç* (Puigcerdà, 1922 ---; Vallcebolera, 1959), alteració que fóra més fàcil de comprendre si fos partint del clàssic *GURGES*, i podria ser, en efecte, que fos creació semi-culta de naturalistes llatinitzants. *Gorjaflorit*. *Gorjaplè*.

De *gorg* i *gorga*. *Gorgar* 'cantar a tota veu', 'baladrejar', mall. (*Segadors de Lluçmajor*, *AMAlcover*, *BDLC* xiv, 211). *Gorgada*. *Gorgal*. *Gorgarí*. *Gorgot*, veg. més aviat *gargot*, encara que també relacionat amb *gorg* [*gorgot d'escriptura: litera*], Busa-Nebrija 1507]; «*gorgaçar*: fer gorgots, lineis obliu», Busa-N. 1507. *Gorgoll* 'raig o doll d'aigua etc.', ribag.: *Fraga* (*BDC* iv, 40, i *AlcM*); segueix pel Sobrarbe: *gorgólos* «donde el agua de una corriente salta por algún pequeño peñasco», Boltanya, *ólo* 'toll en el riu' Biel-sa, 1965; *gorgollejar*, *gorgolleig*. D'ací potser, pel molt líquid que rendeix, mena de raïm, mall.: «els colors de l'hora-baixa --- són --- d'una varietat impossible de contar --- amb el morat --- de les vinyes espampolades amb el vermell del fuitatge del fruiter fogoneu, amb el rovellós del pàmpol secrotat y ressec de la *gorgolla*<s>», amb els distints roigs del terror ---», JnRos-selló (*Manyoc*, p. 137).

Gorgonxo 'pas esbarrancat' maestr., probablement mossàrab: del ll. vg. *GURGUTIUM*, si bé afegint-se-li la -N- de *Garganta* i *garganxó*: «i com vent / pos fúria la embriaga, / cova adins, hun *gorgontxo* tort, pendent, / emporta-se'ls la maga ---», GaGirona (*Seidia*, 78); gloss.: «alvenc, cau estret entre roques», «clot, crivassa, descarnadura de la terra, clavill entre roques, alvenc, per on se pot aturar l'aigua de les avengudes --- o bé passar-hi dificultosament hòmens u animals» a Benassal (Garcia Girona, *Vocabulari*; *Llucena, AlcM*); *GURGUTIUM* figura en glossaris llatins, i *gurgustium* fou usat per clàssics (Ciceró i algun altre li dona el sentit de 'casinyot', 'catáu'): M-L. (*REW*, 3924) i el *FEW* (iv, 339) en fan venir it. *gorgozza*, fr. *gargousse* 'gola' («kehr»).

Gorguejar [Lacavalleria]; *gorgueig*. *Gorguera* [fi del segle XIII]: «un capel de ferre e una *guargera* qui valien ---» en un doc. (potser emp.) dels anys 1280-1290 (*BALB* vii, 248); «que tot mariner o ballester de nau --- qui prenga loguer de nau, sia tengut de metre armes, ço és a saber, bones cuyraces, *gorgera* e capell de ferre», *Consolat* (ed. Moliné, p. 202); a l'Alt Aragó occidental encara s'ha usat fins fa poc en el ves-